

Sygn. akt VII U 678/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: Urszula Kalinowska

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2016 r. w Warszawie

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o odsetki

na skutek odwołania J. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 31 grudnia 2015 r. znak: ENS/6/(...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

J. B. w dniu 24 lutego 2016r. złożył do Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., odwołanie od decyzji z dnia 31 grudnia 2015r., znak: ENS/6/(...), odmawiającej prawa do wypłaty odsetek ustawowych w związku z przyznaniem emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji. Zarzucił jej:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez wydanie decyzji przyznającej prawo do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach z przekroczeniem terminu ustawowego przewidzianego na wydanie decyzji uwzględniającej orzeczenia organu odwoławczego;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez odmowę przyznania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach;

3. błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę wydanej decyzji, polegający na uznaniu, iż skarżącemu nie przysługuje prawo do żądania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia, podczas gdy organ rentowy nie ustalił prawa do świadczenia w obowiązującym go terminie ustawowym;
4. błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę wydanej decyzji, polegający na uznaniu, iż skarżącemu nie przysługuje prawo do żądania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia;
5. wydanie decyzji z pominięciem słusznego interesu ubezpieczonego.

W uzasadnieniu odwołania skarżący podniósł, że w zaskarżonej decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił mu przyznania odsetek za opóźnienie w wypłacie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, przyznanej począwszy od dnia 23 kwietnia 2012r. wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 lipca 2013r., wydanym w sprawie o sygn. akt VII U 652/12. Na podstawie w/w wyroku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję, w której przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 23 kwietnia 2012r. W ocenie skarżącego, wydanie wadliwej decyzji z dnia 3 kwietnia 2012r. było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Na powyższe wskazuje fakt, iż w dacie wydania decyzji odmawiającej prawa do emerytury, tj. w dniu 3 kwietnia 2012r., uchylonej następnie na mocy wyroku organu odwoławczego z dnia 30 lipca 2013r., organ rentowy dysponował kompletnym materiałem dowodowym, który stanowił podstawę ustalenia wszystkich okoliczności faktycznych, niezbędnych do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do emerytury. Ubezpieczony wskazał również, że biegli sądowi powołani na potrzeby postępowania w sprawie o sygn. akt VII U 652/12, wydali opinie w oparciu o ten sam stan faktyczny sprawy, jaki istniał w chwili wydania przez organ rentowy wadliwej decyzji z dnia 3 kwietnia 2012r. W tej dacie spełnione zostały wszelkie przesłanki warunkujące ustalenie prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Z tego względu ubezpieczony wskazał, iż domaga się od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zapłaty odsetek od dnia 4 maja 2012r. do dnia zapłaty (odwołanie od decyzji ZUS z dnia 31 grudnia 2015r., znak: ENS/6/(...), k. 2-3v a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie wyrokiem z dnia 30 lipca 2013r., sygn. akt VII U 652/12, zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 kwietnia 2012r., znak: ENMS/6/(...) w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu J. B. prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił fakt, iż powyższy wyrok nie zawierał rozstrzygnięcia o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że w okolicznościach rozpatrywanej sprawy termin 30 – dniowy na wydanie decyzji w sprawie świadczenia powinien być liczony od dnia doręczenia organowi rentowemu wyroku Sądu Okręgowego z dnia 30 lipca 2013r., bowiem ustalenie prawa do emerytury nastąpiło dopiero w postępowaniu sądowym,

a zatem opóźnienie w ustaleniu prawa do emerytury J. B., nie było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. W toku postępowania administracyjnego organ rentowy nie dysponował bowiem pełnym materiałem dowodowym. Dopiero Sąd w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego (po dopuszczeniu dowodu z dwóch opinii biegłych sądowych specjalistów ds. BPH, dowodu z zeznań świadków i wyjaśnień ubezpieczonego) ustalił, że wnioskodawcy przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Z powyższych względów, w ocenie organu rentowego, brak jest podstaw prawnych do wypłaty odsetek. Wydanie decyzji w sprawie prawa do świadczenia oraz jego wypłata nastąpiły w terminach ustawowych, przewidzianych

w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych (odpowiedź ZUS na odwołanie z dnia 29 kwietnia 2016r., k. 6-6v a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. B., ur. (...), w okresie od dnia 29 sierpnia 1974r. do dnia 5 sierpnia 1994r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...)

w L. na stanowiskach: zbrojarz, zbrojarz-brygadzysta, starszy majster (świadectwo pracy z dnia 5 sierpnia 1994r., t. II, k. 7-7v, a.r.).

W dniu 6 marca 2012r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych wraz

z kwestionariuszem dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych oraz świadectwem pracy z Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) w L. (wniosek z dnia 6 marca 2012r. wraz z załącznikami, t. III, k. 1-4v, a.r.).

Decyzją z dnia 3 kwietnia 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił J. B. przyznania emerytury z uwagi na nieosiągnięcie przez wnioskodawcę wieku emerytalnego oraz brak udokumentowania na dzień 1 stycznia 1999r. 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Do okresów pracy w warunkach szczególnych zostały zaliczone okresy: od dnia 1 stycznia 1980r. do dnia 28 lutego 1988r. oraz od dnia 1 marca 1990r. do dnia 31 grudnia 1992r. z tytułu zatrudnienia w zlikwidowanym Przedsiębiorstwie Budownictwa (...), tj. łącznie 10 lat, 11 miesięcy i 28 dni. Nie uwzględniono zaś jako okresów pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia: od dnia 29 sierpnia 1974r. do dnia 31 grudnia 1979r., od dnia 01 marca 1988r. do dnia 28 lutego 1990r. oraz od dnia 1 stycznia 1993r. do dnia 5 sierpnia 1994r. w zlikwidowanym Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) – z uwagi na fakt, iż w ocenie organu rentowego trudno było ustalić rodzaj i charakter wykonywanej pracy oraz stanowiska pracy według przepisów o pracy w szczególnych warunkach (decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 kwietnia 2012r., znak: ENMS/6/(...), t. III, k. 13-13v, a.r.).

W dniu 20 kwietnia 2012r. J. B. wniósł odwołanie od powyższej decyzji do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie i sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt VII U 652/12 (odwołanie J. B. z dnia 20 kwietnia 2012r., k. 2-2v a.s. o sygn. VII U 652/12).

W toku postępowania Sąd Okręgowy przesłuchał świadków W. M. (1) i S. W. oraz ubezpieczonego J. B., a następnie dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego specjalisty ds. bezpieczeństwa i higieny pracy (protokół rozprawy z dnia 4 września 2012r., k. 25 a.s. o sygn. VII U 652/12).

Biegły sądowy specjalista ds. BHP J. C. w opinii z dnia 16 września 2012r. stwierdził, że w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od dnia 1 stycznia 1982r. do dnia 5 sierpnia 1994r. ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych, zaś od dnia 29 sierpnia 1974r. do 31 grudnia 1981r. nie wykonywał takiej pracy (opinia biegłego J. C. z dnia 16 września 2012r., k. 27-52 a.s. o sygn. VII U 652/12).

Powyższa opinia została zakwestionowana przez J. B. i organ rentowy, którzy wnieśli o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego, odpowiadającej na stawiane przez strony zarzuty (pismo J. B. z dnia 10 października 2012r., k. 55-56 a.s. o sygn. VII U 652/12, pismo ZUS z dnia 11 października 2012r., k. 74-77 a.s. o sygn. VII U 652/12).

W opinii uzupełniającej z dnia 18 października 2012r. biegły sądowy specjalista ds. BHP podtrzymał dotychczasowe stanowisko odnośnie charakteru zatrudnienia ubezpieczonego, wyrażone w opinii głównej z dnia 16 września 2012r. (opinia uzupełniająca biegłego J. C. z dnia 18 października 2012r., k. 79-85 a.s. o sygn. VII U 652/12). Również na rozprawie w dniu 26 lutego 2013r. wskazywał tak jak w opiniach pisemnych. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 26 lutego 2013r. dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu BHP, innego aniżeli biegły dotychczas wydający opinię w sprawie, na takie okoliczności jak wskazane w pkt 2 postanowienia Sądu z dnia 4 września 2012r. (protokół rozprawy z dnia 26 lutego 2013r., k. 107 - 109 a.s. o sygn. VII U 652/12).

Biegła sądowa M. M. w opinii z dnia 12 marca 2013r. wskazała, że J. B. w okresie od dnia 1 sierpnia 1974r. do dnia 1 sierpnia 1994r., świadcząc pracę w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w L., pracował w warunkach szczególnych (opinia biegłej sądowej M. M. z dnia 12 marca 2013r., k. 113-122 a.s. o sygn. VII U 652/12).

Powyższa opinia została zakwestionowana przez organ rentowy, który w piśmie z dnia 9 kwietnia 2013r. podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie wskazał, że ubezpieczony nie udowodnił 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach (pismo ZUS z dnia 9 kwietnia 2013r., k. 136-136v a.s. o sygn. VII U 652/12). W piśmie z dnia 14 maja 2013r. pełnomocnik J. B. nie kwestionował opinii biegłej sądowej M. M., podzielił stanowisko biegłej odnośnie charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie (pismo pełnomocnika J. B. z dnia 14 maja 2013r., k. 142-142v a.s. o sygn. VII U 652/12).

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 lipca 2013r., wydanym w sprawie o sygn. VII U 652/12, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu J. B. prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 23 kwietnia 2012r. (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 lipca 2013r., k. 161 a.s. o sygn. VII U 652/12). Powyższy wyrok wpłynął do organu rentowego w dniu 5 grudnia 2013r. (potwierdzenie odbioru, k. 173 a.s. o sygn. VIIU 652/12), a z dniem 27 grudnia 2013r. stał się prawomocny.

Wykonując powyższy wyrok Sądu Okręgowego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał w dniu 9 stycznia 2014r. decyzję znak: ENS/6/(...), którą przyznał J. B. emeryturę od dnia 23 kwietnia 2012r., tj. od daty określonej w wyroku (decyzja ZUS z dnia 9 stycznia 2014r., znak: ENS/6/(...), t. III, k. 25-26 a.r.).

J. B. w dniu 11 grudnia 2015r. zwrócił się do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę odsetek za nieterminową wypłatę świadczenia emerytalnego. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że domaga się odsetek za okres od dnia 4 maja 2012r., tj. od dnia wymagalności świadczenia emerytalnego, do dnia zapłaty (wniosek z dnia 11 grudnia 2015r., k. 231-233 a.r.).

Decyzją z dnia 31 grudnia 2015r., znak: ENS/6/(...), organ rentowy odmówił J. B. prawa do wypłaty odsetek ustawowych w związku z wypłatą wcześniejszej emerytury na podstawie art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w zw. z art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227). W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że podstawą do wydania decyzji o przyznaniu wcześniejszej emerytury był wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 lipca 2013r. wydany w sprawie o sygn. akt VII U 652/14, który wpłynął do organu rentowego wraz z aktami sprawy po zakończeniu postępowania sądowego. Sąd wydając wyrok nie orzekł o konieczności wypłacenia ubezpieczonemu przez ZUS odsetek od należnego wyrównania. Decyzja w sprawie przyznania wcześniejszej emerytury wydana została w dniu 9 stycznia 2014r., a należne wyrównanie świadczenia emerytalnego wraz z odsetkami ustawowymi za okres od dnia 8 stycznia 2014r. do dnia 17 stycznia 2014r., zostało przekazane J. B.. W związku z powyższym, zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, brak było podstaw do wypłaty odsetek. Wydanie decyzji i wypłata świadczenia nastąpiły w terminach ustawowych, przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych, a opóźnienie w wypłaceniu świadczenia nie było następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponosi odpowiedzialność (decyzja ZUS z dnia 31 grudnia 2015r., znak: ENS/6/(...), k. 239 a.r.). J. B. odwołał się od powyższej decyzji (odwołanie od decyzji ZUS z dnia 31 grudnia 2015r., znak: ENS/(...), k. 2-3v a.s.).

Powyższy stan faktyczny w sprawie został ustalony w oparciu o powołane dowody z dokumentów znajdujące się w aktach rentowych, a także w aktach o sygn.

VII U 652/12. Zdaniem Sądu były one wiarygodne i korespondowały ze sobą tworząc spójny stan faktyczny, który zresztą nie był kwestionowany przez strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...), Oddział w W. z dnia 31 grudnia 2015r., znak: ENS/6/(...), jako niezasadne nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2015r., poz. 552 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, czyli 1 stycznia 1999r., ogarnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn (pkt 1) oraz okres składowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (pkt 2). Emerytura, o której mowa w ust. 1 przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Natomiast zgodnie z art. 32 powołanej ustawy w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983r., Nr 8, poz. 43), mężczyźnie urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura, jeżeli osiągnął wiek emerytalny (60 lat) oraz posiada 25-letni okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat okresów pracy w warunkach szczególnych. Wymogiem przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, jest konieczność spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich wyżej wymienionych warunków kumulatywnie, co oznacza, iż brak spełnienia któregokolwiek z nich, powinien skutkować odmową przyznania świadczenia emerytalnego.

Zasady wypłaty odsetek reguluje art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2007r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), natomiast art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustala zasady przyznawania i wypłacania świadczeń emerytalno – rentowych. Zgodnie z powołanym art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W przypadku świadczeń emerytalnych terminy ich wypłaty określa art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przewiduje on, że organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, a w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Z powyższego wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma 30 dni na wydanie prawidłowej decyzji licząc od chwili wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, rozumianej jako ostatni fakt konieczny do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. W przypadku, gdy prawo zostaje przyznane orzeczeniem Sądu ów 30 dniowy termin jest liczony od momentu doręczenia wyroku, ale jedynie wówczas, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu

sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Przez określenie „nie ustalił prawa do świadczenia”, o którym mowa w art. 85 ustawy systemowej, należy rozumieć zarówno niewydanie przez organ emerytalny

w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. W drugim ze wskazanych przypadków zachodzi sytuacja, gdy do wydania przez organ rentowy niezgodnej

z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia doszło mimo, że było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem. Inaczej rzecz ujmując, z obowiązkiem wypłaty odsetek mamy do czynienia w sytuacji, w której organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2014r., III AUa 1085/13, Lex nr 1439030; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002/20/501).

Użyty w powołanych przepisach zwrot "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jako wyłączający obowiązek wypłaty odsetek, należy rozumieć w ten sposób, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn, niezależnych od ZUS (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012r., III UK 110/11, LEX nr 1227452, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004r., II UK 485/03, OSNP 2005/10/147).

W judykaturze dokonuje się kwalifikacji błędów organu rentowego na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące następstwem naruszenia przepisów proceduralnych. Do błędu w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa dochodzi wówczas, gdy organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa w sytuacji, gdy podstawę takiej decyzji stanowią prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane na podstawie kompletnego i prawidłowo ocenionego materiału dowodowego sprawy, z uwagi na błędnie dokonaną interpretację relewantnych przepisów prawa w przedmiotowym stanie faktycznym. Bardziej złożona jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych, jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, iż przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za powstałe opóźnienie, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia z uwzględnieniem jednakże tego, czy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków, poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2014r., III AUa 1085/13, Legalis numer 797335).

W świetle powyższego, w rozpatrywanej sprawie konieczne stało się ustalenie, czy obiektywnie nieprawidłowa decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 kwietnia 2012r., odmawiająca J. B. prawa do wcześniejszej emerytury, była następstwem okoliczności leżących po stronie organu rentowego.

Sąd Okręgowy nie stwierdził, by w rozważanym przypadku takie okoliczności zaistniały i by można było mówić o odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za opóźnienie w wypłacie świadczenia emerytalnego. W dniu 6 marca 2012r. J. B. złożył wniosek o ustalenie prawa do wnioskowanego świadczenia, a decyzją z dnia 3 kwietnia 2012r., znak: ENMS/6/(...) odmówiono mu prawa do wcześniejszej emerytury z dwóch powodów - z powodu nie osiągnięcia

wieku emerytalnego oraz ze względu na brak udokumentowania na dzień 1 stycznia 1999r. 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W wyniku wniesionego odwołania sprawa trafiła do Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który wyrokiem z dnia 30 lipca 2013r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 23 kwietnia 2012r. Zmiana decyzji organu rentowego przez organ odwoławczy – zdaniem Sądu – nie wynikała jednak z błędów, obciążających Zakład odpowiedzialnością za nieterminową wypłatę świadczenia emerytalnego.

Ustalenie tego, czy w niniejszej sprawie organ rentowy dopuścił się zawinionego opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczenia i jego wypłaty na rzecz J. B., wymaga uprzedniego zbadania, czy Zakład w dacie wydawania decyzji odmawiającej przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z dnia 3 kwietnia 2012r., znak: ENMS/6/(...), w ramach swoich ustawowych kompetencji i obowiązków mógł i powinien wydać decyzję innej treści. Odpowiedź na tak postawione pytanie musi być negatywna.

W dacie złożenia wniosku o emeryturę, tj. w dniu 6 marca 2012r., J. B. miał skończone 59 lat, a wymagany prawem wiek emerytalny, czyli 60 lat, o którym mowa

w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, osiągnął dopiero z dniem 23 kwietnia 2012r. Organ rentowy wydając decyzję w dnia 3 kwietnia 2012r. nie mógł zatem przyznać ubezpieczonemu prawa do emerytury choćby z uwagi na brak spełnienia przez niego podstawowego wymogu - wieku emerytalnego. Nawet jeśli przyjąć, że organ rentowy wydałby decyzję w związku z wnioskiem o emeryturę

w ostatnim dniu 30-dniowego terminu obowiązującego organ rentowy na wydanie decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czyli nie 3 kwietnia 2012r., a 5 kwietnia 2012r., to ubezpieczony nadal nie spełniałby przesłanki wieku emerytalnego, która jest jednym z wymogów koniecznych do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W tym zakresie bez znaczenia pozostaje fakt, iż ubezpieczony uzyskał wiek emerytalny w trakcie postępowania odwoławczego, bowiem zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą, przedmiotem postępowania w sprawach dotyczących świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest ocena zgodności z prawem – w aspekcie formalnym i materialnym – decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Co do zasady badanie legalności decyzji jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu prawnego i faktycznego istniejącego w chwili ustalenia do niego prawa. O zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują bowiem wszystkie istotne okoliczności sprawy, w których posiadaniu mógł i powinien znajdować się organ rentowy w chwili wydawania zaskarżonej decyzji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2007r., I UK 316/06, LEX numer 407524). Okoliczności rozpatrywanej sprawy wskazują, iż w dniu 3 kwietnia 2012r. Zakład nie mógł wydać decyzji innej niż odmawiającej prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na fakt, iż w tej dacie J. B. nie miał ukończonych 60 lat.

Ponadto zważyć należy, iż w toku postępowania administracyjnego Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie dysponował pełnym materiałem dowodowym. Ubezpieczony nie przedstawił organowi rentowemu świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Nadto świadectwo pracy z dnia 5 sierpnia 1994r. nie zawierało zapisu dot. wykonywania pracy w warunkach szczególnych, ale wskazywało trzy różne stanowiska pracy J. B., z których nie każde ujęte jest w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. Nadto w kartach wynagrodzeń z Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) zostało podane jeszcze inne stanowisko pracy J. B. aniżeli te wyszczególnione w świadectwie pracy, tj. ślusarz. Wobec tego organ rentowy miał podstawy, by uznać, że materiał, którym dysponował (dokumentacja płacowa przesłana przez Archiwum na wniosek organu rentowego i świadectwo pracy) nie są materiałem dającym podstawy do uznania, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w całym okresie zatrudnienia u tego pracodawcy wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Dodatkowo podkreślenia wymaga to, że organ rentowy na podstawie wskazanych dowodów – tam, gdzie praca ubezpieczonego nie budziła wątpliwości, uwzględnił ją jako pracę w warunkach szczególnych (okresy od 1 stycznia 1980r. do 28 lutego 1988r. oraz od 1 marca 1990r. do 31 grudnia 1992r.). W pozostałym zakresie na podstawie opisanych dokumentów oraz

z uwagi na nieścisłości, stanowiska, na których praca nie jest kwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych zgodnie z powołanymi przepisami (starszy majster czy ślusarz), nie zostały przez Zakład uwzględnione, gdyż materiał pozostający w dyspozycji Zakładu nie dawał ku temu podstaw. Dopiero w postępowaniu sądowym wszczętym na skutek odwołania J. B., dopuszczony został dowód w zeznań świadków i ubezpieczonego oraz dowód z opinii dwóch biegłych sądowych specjalistów ds. BHP. Biegły J. C., wydając pierwszą w sprawie opinię, stwierdził, że w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od dnia 1 stycznia 1982r. do dnia 5 sierpnia 1994r. ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych, lecz wcześniejsze zatrudnienie ubezpieczonego w okresie od dnia 29 sierpnia 1974r. do dnia 31 grudnia 1981r. nie miało już charakteru pracy w szczególnych warunkach. Dopiero drugi z biegłych specjalistów ds. BHP w opinii z dnia 12 marca 2013r. stwierdził, że zatrudnienie ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w okresie od dnia 1 sierpnia 1974r. do dnia 1 sierpnia 1994r. miało charakter pracy w warunkach szczególnych.

W orzecznictwie sądowym podkreśla się, że jeżeli zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (wyrok Sądu Apelacyjnego

w Ł. z dnia 8 maja 2014r., III AUA 1360/13, LEX nr 1477218). Inaczej mówiąc, organ rentowy jest zobowiązany do zapłaty odsetek od nieprzyznanego w terminie świadczenia, jeśli Sąd przyznał prawo do niego na podstawie dokumentów już znanych Zakładowi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012r., III UK 110/11, LEX numer 1227452).

W przedmiotowej sprawie – jak zostało wskazane – organ rentowy nie dysponował pełnym materiałem, na podstawie którego biegła M. M. zaliczyła nieuwzględniony wcześniej okres zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) do pracy w szczególnych warunkach. Biegła wydając opinię dysponowała kompletnym materiałem dowodowym, w którego posiadaniu nie znajdował się Zakład przy wydawaniu decyzji z dnia 3 kwietnia 2012r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury, z uwagi na ograniczony wachlarz środków dowodowych, którymi dysponuje w postępowaniu dot. ustalania prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Poza dokumentami zawartymi w aktach osobowych ubezpieczonego i aktach rentowych, biegła знаła także treść zeznań świadków S. W. i W. M. (2) oraz ubezpieczonego, które stanowiły istotne źródło wiedzy na temat charakteru i czasu pracy ubezpieczonego. W związku z powyższym brak było podstaw, by organ rentowy obciążać odpowiedzialnością za opóźnioną wypłatę świadczenia rentowego.

Wyrok Sądu wpłynął do organu rentowego w dniu 5 grudnia 2013r., co potwierdzone zostało odpowiednim dokumentem w postaci zwrotnego potwierdzenia odbioru (akta o sygn. VII U 652/12). Mając zatem na uwadze wskazane okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego, dopiero uprawomocnienie się wyroku z dnia

30 lipca 2013r. wydanego w sprawie o sygn. akt VII U 652/12, dało podstawy do wydania przez organ rentowy decyzji z dnia 9 stycznia 2014r., znak: ENS/6/(...). Wobec powyższego, organ rentowy nie uchybił przepisowi art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W okolicznościach niniejszej sprawy ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych było doręczenie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 30 lipca 2013r., które nastąpiło w dniu 5 grudnia 2013r. i od tej daty należy liczyć termin 30 dni na wydanie decyzji. Skoro organ rentowy wydał decyzję wykonującą powyższy wyrok w dniu 9 stycznia 2014r., to nie można mówić o zwłoce, skutkującej obowiązkiem wypłaty odsetek. Zwłoka nastąpiła jedynie za okres od dnia 8 stycznia 2014r. do dnia 17 stycznia 2014r. (data wypłaty świadczenia emerytalnego wraz z wyrównaniem), ale z tego tytułu Zakład wypłacił J. B. odsetki ustawowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

(...)